

«La bellesa és la gran necessitat de l'home»

(Benet VI, Homilia a la Sagrada Família, 7.XII.2010)

Mn. Joan Costa

A la Sagrada Família, el sant Pare afirmà, amb una expressió que podem qualificar d'impactant i desconcertant, que «la bellesa és la gran necessitat de l'home». Davant tantes necessitats humanes, econòmiques, afectives, socials i de tota mena, el Papa posa en relleu la *bellesa*, no com una necessitat més, sinó com *la gran* necessitat del ser humà. Cal preguntar-nos el perquè. Què té la bellesa perquè esdevingui la gran necessitat humana? De quina bellesa parla el sant Pare en aquesta homilia?

Hi trobem la resposta en un preciós text de Joan Pau II, en la carta als artistes (4.IV.1999). Tot recordant les primeres pàgines del Gènesi, fa notar la mirada complaguda de Déu davant la creació: allò que havia creat era *bo*, i Déu veié, també que era *bell*. La versió grega de l'Esclatúra, anomenada dels Setanta, expressà adequadament aquest aspecte, traduint el terme "tob" (bo) del text hebreu amb "kalon" (bell). Com afirmà el pontífex polonès, «la bellesa és en un cert sentit *l'expressió visible del bé*, així com el bé és *la condició metafísica de la bellesa*». Amb paraules de Plató: «la potència del Bé s'ha refugiat en la naturalesa d'allò que és Bell» (*Filebo*, 65 A). També a casa nostra, quan veiem un infant ajudant un ancià a travessar el carrer, el comentari que espontàniament diem és «que maco», i no «que bo».

Aquest lligam entre el bo i el bell, s'aprofundeix en considerar els altres transcendents com ara la veritat i l'ésser. La filosofia perenne afirma que tots ells «convertuntur», és a dir, són equivalents. Déu, en ser l'Ésser, és alhora la Veritat, el Bé i la Bellesa. En efecte, tota realitat bonica participa de la bellesa de Déu i per això sant Bonaventura podia afirmar: «contemplava en les coses belles el Bellíssim i, seguint les petjades impreses en les criatures, seguia arreu l'Estimat» (*Legenda maior*, IX, 1).

La bellesa esdevé, doncs, una via d'accés a la realitat més profunda de Déu, i en ser el Verb Encarnat l'origen, el fi i la plenitud (1 Co 1, 15-20) del ser humà, és també via d'accés a la realitat de l'home i del món. A la litúrgia, comenta Joan Pau II, la veritat i la bellesa es conjuguen talment que a través de les vies de l'art els ànims siguin portats d'allò sensible a allò etern. La bellesa de l'art i de l'arquitectura, en les grans construccions per al culte, com ara el temple de la Sagrada Família, «on la funcionalitat es conjuga sempre amb la fantasia, la qual es deixa inspirar pel sentit de la bellesa i per la intuïció del misteri [...], no s'aprecia únicament el geni d'un artista, sinó l'ànima d'un poble. En el joc de llums i ombres, en les formes a vegades robustes i a voltes estilitzades, intervenen consideracions de tècnica estructural, però també les tensions característiques de l'experiència de Déu, misteri tremend i fascinator».

Tot resumint algunes idees de la carta als artistes que estem comentant, la bellesa de l'art continua essent una espècie de pont estès vers l'experiència religiosa i és per la seva naturalesa una espècie de crida al Misteri, fa perceptible i fascinator el món de l'esperit, de l'invisible, de Déu i esdevé, d'alguna manera, veu de l'expectativa universal de redempció. Si ens adonem, a més, que la pàtria de l'ànima és la religió, aleshores no solament la religió necessita de la bellesa, sinó que aquesta necessita també de la primera. La bellesa és, doncs, clau del misteri i crida a la transcendència. És una invitació a gustar la vida i a somiar el futur. «Per això la bellesa de les coses creades no pot saciar del tot i suscita aquesta arcana nostàlgia de Déu que un enamorat de la bellesa com sant Agustí ha sabut interpretar de manera inigualable: "Tard us vaig estimar, bellesa tan antiga i tan nova, tard us vaig estimar!"».

Joan Pau II acaba la seva carta als artistes tot demanant-los que «la bellesa que transmeteu a les generacions del demà *hi provoqui admiració!* Davant la sacralitat de la vida i

de l'ésser humà, davant les meravelles de l'univers, l'única actitud apropiada és l'admiració». I gràcies a aquesta admiració que duu a l'entusiasme, l'home podrà «afrontar i superar els reptes crucials que s'entreveuen a l'horitzó, podrà posar-se dret i reprendre el seu camí. En aquest sentit ha estat dit, amb profunda intuïció, que “la bellesa salvarà el món” (Dostoievski)».

Ara bé, allò que anhela el ser humà és la felicitat i aquesta només es troba en l'amor. «L'home no pot viure sense amor –asseverà Joan Pau II en la seva primera encíclica–. Ell roman per a si mateix un ésser incomprensible, la seva vida resta privada de sentit si no se li revela l'amor, si no es troba amb l'amor, si no l'experimenta i se'l fa seu, si no en participa vivament». No és, doncs, l'amor a la bellesa el que salvarà el món, sinó la bellesa de l'amor de Déu que estima els homes fidelment i ha fet del servei, de la seva encarnació i de la creu el camí de la salvació, la bellesa dels amors nobles i generosos capaços de fer descobrir el valor de la dignitat humana i la seva vocació a estimar i ser estimats. Aquesta és la bellesa que el món necessita urgentment. D'aquesta mena de bellesa, digué el Papa eslav, es de la que té necessitat el nostre món per no caure en el desesper i posar l'alegria en el cor dels homes. La bellesa, digué Benet XVI a Barcelona, «és l'arrel de la qual brota el tronc de la nostra pau i els fruits de la nostra esperança. La bellesa és també reveladora de Déu perquè, com Ell, l'obra bella és pura gratuïtat, convida a la llibertat i arrenca de l'egoisme.» Aquesta bellesa és la gran necessitat de l'home, la que salvarà el món.